УДК 339.137.2

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-04)

КУЛЯВЕЦЬ ВСГА

кандидат економічних наук,
Департамент міжнародного співробітництва
та регіонального розвитку Вінницької обласної
державної адміністрації, м. Вінниця, Україна
ORCIDiD: <https://0000-0003-3236-6923>

МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Питання глобальної конкурентоспроможності сьогодні є першочерговими для кожної країни світу, пріоритети яких направлено на подальший розвиток з використанням наявного потенціалу і пошуку нових можливостей зростання. Все частіше політичні діячі, уряди країн, власники великого бізнесу, потенційні інвестори, науковці використовують такий важливий в сучасних реаліях інструментарій як різноманітні міжнародні рейтингові оцінки з метою визначення своїх подальших кроків для формування більш досконалої економічної політики, подальших стратегій розвитку з метою забезпечення сталого зростання країни, досягнення більш ефективних результатів діяльності та впровадження необхідних реформ в економіці.

У статті визначено фактори, які впливають на формування та розвиток конкурентоспроможності економік країн, на їх економічні системи, враховуючи їх стартові позиції та сучасний рівень розвитку. Крім того, проаналізовано фактори, які відіграють важливе значення при складанні авторитетних світових рейтингів країн із найбільш привабливим середовищем для певного сегменту ринку.

Визначено, що Міжнародна конкурентоспроможність країни в цілому складається з багатьох вимог та критеріїв, зокрема, базовими серед них виступають ті, що стосуються інституцій, інфраструктури, макроекономічної сфери, освіти та системи охорони здоров'я. Враховуючи розглянуті можливості та потенціал кожна країна (в межах своєї зацікавленості) за результатами Звіту про глобальну конкурентоспроможність визначає основні завдання, головні пріоритети подальшого розвитку та напрямки підвищення своєї конкурентоспроможності. Крім того, визначено слабкі та сильні сторони, а також перспективи подальшого розвитку України, виходячи із рейтингу міжнародної конкурентоспроможності. Проаналізовано позицію нашої держави у міжнародних рейтингах в динаміці та з'ясовано місце України у світовій системі координат для визначення перспектив майбутнього розвитку країни на світовому ринку.

Автором обґрунтовано потребу у вирішенні одного з найважливіших питань: «як підвищити конкурентоспроможність країни та забезпечити в подальшому її стійке економічне зростання». Конкурентоспроможність країни формується зі здатності підприємств, галузей економіки, сегментів ринку випереджати конкурентів та зміцнювати свої позиції на світових ринках, і ця здатність обумовлена внутрішніми економічними, політичними, соціальними та іншими факторами. Таким чином, міжнародна конкурентоспроможність є одним з найважливіших показників, що виявляє не тільки економічний стан країни, а й визначає перспективи її подальшого розвитку. У зв'язку з цим актуальним стає питання оцінки конкурентоспроможності країни за допомогою міжнародних рейтингів зокрема.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, індекс, глобалізація, привабливість, ризики, інвестори, економіка регіону, потенціал.

Вступ. Протягом останніх десятиріч, коли велика увага приділяється процесам інтеграції та глобалізації, загострилися питання конкурентоспроможності економік світу. Проблеми переходу на більш високий рівень конкурентних переваг та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності національної економіки, зокрема, є стратегічною метою уряду будь-якої країни світу, адже саме створення конкурентоспроможної, інноваційно спрямованої моделі економіки покликано надавати гарантії на стабільне економічне зростання та покращення добробуту і рівня життя населення певної країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність питання міжнародної конкурентоспроможності є об'єктом вивчення багатьох сучасних вітчизняних та іноземних дослідників. Зокрема, вивченню вказаного питання присвячені праці Азоєва Г., Багієва І., Базилевича В., Балабанова Л., Бондаря І.К., Базарова Т.Ю., Васильєвої М.О., Воронкової Т.Є., Гальчинського А., Данька В.М., Денисенко Н.П., Загорної Т., Задорожної Н., Зозульова О., Ф. Котлера, Луценка А.О., Мотузки О.М., Пилипенко І.В., М. Портера, Стрікланда А., Уотермена Р., Філіпенко, Шилець О.С., Яковлевої С., Янковець Т.Н. та інших. Разом з тим, незважаючи на потужну теоретичну базу з питань міжнародної конкурентоспроможності, досі не існує єдиного універсального

підходу до визначених джерел конкурентних переваг для підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності. Сьогодні питання міжнародної конкурентоспроможності залишається нагальним та потребує подальшого дослідження в економічній науці.

Метою даної статті є визначення сучасного стану міжнародної конкурентоспроможності України, орієнтуючись на світові показники, а також виявлення проблемних питань, які заважають покращенню рівня конкурентоспроможності, та визначення шляхів покращення привабливості країни в глобальному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному світі конкурентоспроможність країни визначається її здатністю набувати і зберігати конкурентні переваги на глобальних ринках, забезпечувати стійкі темпи зростання виробництва та національну безпеку. Рівнем конкурентоспроможності вважаються і світогосподарські позиції країн у міжнародних рейтингах. При цьому, для оцінювання конкурентоспроможності країни використовуються різноманітні показники та класифікатори. Зокрема, існує ряд різноманітних рейтингів та інститутів, які регулярно досліджують рівень конкурентоспроможності економіки певної країни на міжнародному рівні. Одним із найвідоміших серед них є Глобальний індекс конкурентоспроможності, який щороку публікується у звіті Всесвітнього економічного форуму та визначає конкурентоспроможність країни як «сукупність інститутів, політик та факторів, що впливають на рівень продуктивності країни» і стверджує, що продуктивність «є головним довгостроковим двигуном зростання, показником рівня життя та процвітання». Цей індекс не просто статистичний показник – це аналітичний інструмент оцінки реалізації економічної політики в країні. Застосування такого інструменту спрямовано на сприяння конкуренції між країнами у створенні сприятливого економічного середовища та бізнес-клімату. За його допомогою

визначаються пріоритетні для бізнес-середовища реформи, кращі практики взаємодії влади та бізнесу, стимулюється здорова конкуренція територій, обмін досвідом та поширення кращих регуляторних практик.

Слід зазначити, що Всесвітній економічний форум у 2018 році змінив методологію розрахунку щорічного Глобального рейтингу конкурентоспроможності. Нова методологія охоплює 140 країн у 2018 році та 141 країну у 2019, конкурентоспроможність яких оцінюється за 98 індикаторами, які згруповані в 12 основних компонентів. Оновлення методології також обумовлюється необхідністю більш точного урахування чинників глобальної конкурентоспроможності в умовах четвертої індустріальної революції, звідси і назва ІГК 4.0. У рамках нової методології фактори (драйвери) глобальної конкурентоспроможності згруповані в 4 рівня: створення сприятливих умов; людський капітал; ринки; інноваційна екосистема, назви яких багато в чому запозичені з попередньої методології. Однак, їх наповнення конкретними індикаторами та методика розрахунку істотно відрізняються від попередніх версій рейтингу: інститути, інфраструктура, макроекономічне оточення, здоров'я та початкова освіта, вища освіта та навчання, ефективність товарних ринків, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, технологічна підготовленість, розмір ринку, зрілість бізнесу, інновації [6].

Індекс конкурентоспроможності у вказаному рейтингу визначається як здатність економіки зростати у довгостроковій перспективі. Кількість індикаторів в рейтингу зменшився зі 114 до 98. При цьому слід відмітити, що раніше 70% індикаторів (81 зі 114) визначалися за результатами опитування керівників бізнесу, і тільки 30% становили статистичні дані або похідні показники зі сторонніх рейтингів, то в новому рейтингу пропорція змінилася: 45% (44 з 98) на 55% на користь статистичних даних і розрахункових показників, що в цілому має підвищити об'єктивність розрахунку ІГК. Також

набір самих індикаторів був перегрупований по підрівнях і суттєво оновився: 2/3 (64 з 98) складають нові індикатори, які раніше не використовувалися [13].

Змінилася також шкала для розрахунку та подання індексу. Якщо раніше індекс розраховувався за 7-бальною шкалою, то тепер – за 100-бальною, де 100 відповідає максимально можливому рівню глобальної конкурентоспроможності (ідеальний рівень), що відповідає встановленим цілям для кожного показника і зазвичай являє собою цільову політику.

Опитування бізнесу зазвичай проводиться у січні-березні року, що аналізується, а більшість статистичних даних береться за попередній рік [9]. Індекс розраховується з 1995 р. і був створений як результат аналізу і порівняння конкурентоспроможності країн світу. Конкурентоспроможність в даному контексті розглядається як набір інституцій, політик і факторів, що визначають рівень продуктивності країни. При цьому конкурентною перевагою вважається фактор, за яким країна посідає 50 місце і вище у рейтингу (табл. 1).

Таблиця 1 – Індекс глобальної конкурентоспроможності за 2004-2019 рр.

Країна	Місце країни															
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
США	2	2	6	1	1	2	4	5	7	5	3	3	3	2	1	2
Фінляндія	1	1	2	6	6	6	7	4	3	3	4	8	10	10	11	11
Швеція	3	3	3	4	4	4	2	3	4	6	10	9	6	7	9	8
Швейцарія	8	8	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	5
Сінгапур	7	6	5	7	5	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	1
Нідерланди	13	11	9	10	8	10	8	7	5	8	8	5	4	4	6	4
Німеччина	6	15	8	5	7	7	5	6	6	4	5	4	5	5	3	7
Гонконг	-	-	11	11	11	11	11	11	9	7	7	7	9	6	7	3
Велика Британія	12	13	10	9	12	13	12	10	8	10	9	10	7	8	8	9
Японія	9	12	7	8	9	8	6	9	10	9	6	6	8	9	5	6
Україна	86	84	78	73	72	82	89	82	73	84	76	79	85	81	83	85
Польща	60	51	48	51	53	46	39	41	41	42	43	41	36	39	37	37
Чехія	40	38	29	33	33	31	36	38	39	46	37	31	31	31	29	32
Росія	70	75	62	58	51	63	63	66	67	64	53	45	43	38	43	43

Джерело: складено автором на основі [9, 10]

Так, позиція нашої держави у зазначеному рейтингу протягом останніх років значно коливалась, однак за 2019 р. Україна втратила 2 позиції у порівнянні з 2018 р. та посіла 85 позицію серед 141 країни світу (рис.1).

Рис. 1. Місце України за даними «Глобального індексу конкурентоспроможності» 2004-2019 рр.

Джерело: побудовано автором за [9,10]

Після дев'яти років поспіль лідерства у рейтингу Швейцарія поступилася у 2018 р. – США та у 2019 р. – Сінгапуру. У 2018-2019 рр. країнами лідерами стали Гонконг (3), Нідерланди (4), Швейцарія (5), Японія (6), Німеччина (7), Швеція (8), Велика Британія (9), Данія (10), що складають ТОП-10 країн з найбільш конкурентоспроможною економікою у 2019 р.

Таким чином, найбільш успішна трійка лідерів потерпіла змін. Досить позитивним 2019 р. виявився для Гонконгу, який піднявся на 4 позиції, Нідерландів та Швеції – для цих країн 2019 р. дозволив збільшити свої позиції та впевненіше почувати себе на міжнародній арені. Для решти держав ситуація була дещо гіршою, однак десятку найкращих вони не покинули.

Тридцятка найбільш конкурентоспроможних країн світу в основному представлена державами-членами Організації економічного співробітництва та розвитку. Також туди увійшли 4 країни Азії – Тайвань (12 місце), Південна Корея (13 місце), Малайзія (27 місце), Китай (28 місце). Серед країн БРІК

Китай займає найвищу позицію. Значно покращив свої позиції В'єтнам, піднявшись вгору на 10 позицій і посівши 67 місце. Бразилія, піднялась на 1 позицію і посіла 71 місце. При цьому Індія продовжує стрімке падіння у даному рейтингу, позиція її погіршилась на 10 позицій (68 місце).

У рейтингу 2019 року країни СНД розташувалися наступним чином: Казахстан – 55 місце (+4), Азербайджан – 58 місце (+11), Грузія – 74 місце (–8), Таджикистан – 104 місце (–2), Вірменія – 69 (+1), Молдова – 86 (+2), Киргизька Республіка – 96 (+1) місця. При цьому, Білорусь, Узбекистан і Туркменістан у рейтингу не беруть участь. Таким чином, Україна з-поміж усіх країн СНД опинилася між Грузією та Молдовою.

Як зазначено безпосередньо авторами Звіту, майже всі країни Євразії (зокрема, країни СНД, крім Білорусі, Узбекистану і Туркменістану) зіткнулися з труднощами падіння цін на сировину, нестабільністю обмінного курсу тощо. Ці потрясіння вплинули на показники конкурентоспроможності цих країн у двох основних напрямках – падіння обсягу експорту, що знизило загальний обсяг ринку, а також зниження надходжень доходів у бюджет, що збільшило розмір дефіциту бюджету і державного боргу.

Глобальний індекс конкурентоспроможності відображає конкурентні переваги країни, є дорожньою картою для потенційних іноземних інвесторів та урядів інших країн. Регрес у формуванні міжнародної конкурентоспроможності, перш за все, обумовлений відсутністю як комплексної, так і секторальної стратегій розвитку країни на довгостроковий період. Розробка довгострокової стратегії, з урахуванням сильних та слабких позицій у відповідності з Глобальним індексом конкурентоспроможності, дозволить сформулювати тактичні та стратегічні завдання для уряду України, сприятиме інвестиційній привабливості України та формуванню бренду країни [8].

Таким чином, доцільно розглянути причини, які гальмують міжнародну конкурентоспроможність України.

Згідно зі щорічним звітом ВЕФ, основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг України опустився на 19 позицій – до 136-го місця, й у сфері охорони здоров'я – на 9 позицій, до 101-го місця (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка Індексу глобальної конкурентоспроможності України у розрізі 12 драйверів продуктивності 2018-2019 рр.

Індекс глобальної конкурентоспроможності України у розрізі 12 драйверів продуктивності		2018		2019		Відхилення показника 2019 до 2018	
		Бал	Місце	Бал	Місце	Бал, %	Місце, од.
1	Інституції	46,3	110	47,9	104	1,035	-6
2	Інфраструктура	70,1	57	70,3	57	1,003	0
3	Впровадження ІКТ	51,0	77	51,9	78	1,018	1
4	Макроекономічна стабільність	55,9	131	57,9	133	1,036	2
5	Здоров'я	72,0	94	65,6	101	0,911	7
6	Кваліфікація	68,9	46	69,9	44	1,015	-2
7	Ринок товарів	55,3	73	56,5	57	1,022	-16
8	Ринок праці	59,5	68	61,4	59	1,032	-9
9	Фінансова система	48,7	117	42,3	136	0,869	19
10	Ємність ринку	62,7	47	63,0	47	1,005	0
11	Динаміка бізнесу	55,3	86	57,2	85	1,034	-1
12	Спроможність до інновацій	39,0	58	40,1	60	1,028	2

Джерело: складено автором на основі [9,10]

Водночас другий рік поспіль значно покращуються позиції країни за критеріями «ринок товарів» – з 73-го на 57-ме місце, «ринок праці» – з 66-го на 69-те місце та «інституціональний розвиток» – зі 110-го на 104-те місце.

Крім того, Україні вдалося трохи піднятися за такими показниками, як освіта – з 46-го на 44-те місце та рівень розвитку бізнесу – з 86-го на 85-те місце.

За обсягом внутрішнього ринку Україна зберегла колишню позицію – 47-ме місце, а за інфраструктурою 57-ме місце.

Згідно зі звітом, показник середньорічного зростання ВВП за десять років перестав бути від'ємним і покращився з $-2,1\%$ до $0,1\%$, водночас приріст прямих іноземних інвестицій за п'ять років знизився з $2,7\%$ ВВП до $2,3\%$ ВВП.

Рис. 2. Динаміка місць України у розрізі 12 драйверів продуктивності 2018-2019 рр.

Джерело: побудовано автором за [9,10]

У новому звіті експерти проаналізували частку використання відновлюваних джерел енергії у відсотках до обсягу споживання, яка в Україні сягнула $4,1\%$. Водночас цей показник у країнах-лідерах списку дуже варіативний: у Сінгапурі – $0,7\%$, у США – $8,7\%$, в Гонконзі – $0,9\%$, в Нідерландах – $5,9\%$ і в Швейцарії – $25,3\%$.

Крім того, показник макроекономічного середовища погіршився перш за все через рівень інфляції (131 місце). Так, суттєве зростання інфляції зумовлено низкою об'єктивних факторів та дій, які є необхідними на обраному шляху реформ. Динаміка боргу з 114 позицією у рейтингу значно погіршила показник макроекономічної стабільності.

Показник рівня розвитку фінансового ринку погіршився також через погіршення оцінок бізнесом можливості отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку та регулювання фондового ринку, а також зниження індексу захисту юридичних прав. Низький рівень оцінок бізнесом можливості отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку зумовлене, крім вищезазначеного, не лише погіршенням економічної ситуації, але і зменшенням частки інвесторів, які згодні вийти з найбільш активного активу – коштів й увійти в інструменти капіталу або боргові цінні папери. Опосередковано ці причини призвели й до падіння індексу регулювання фондового ринку. Безперечно впали оцінки втрат бізнесу від загрози тероризму через об'єктивні причини конфлікту за сході країни [9].

У той же час, Україна на декілька позицій піднялась за показниками «ринок праці» (59 місце, у 2018 р. – 68), «ринок товарів» (57 місце, у 2018 р. – 73), «кваліфікація» (44 місце, у 2018 р. – 46). Спостерігається позитивна тенденція і до позиції України за практикою наймання і звільнення та за залежністю оплати праці від продуктивності.

Доцільно зазначити, що можливість країни зайняти певне належне місце в глобальній економіці залежить від можливостей її підприємств утримати гідне положення на світових ринках. Тому в сучасному світі досягнення й підтримання конкурентоспроможності підприємств на зовнішніх ринках є необхідною умовою підвищення національної конкурентоспроможності. При цьому, необхідно враховувати тенденції світового розвитку й відповідно з ними проводити політику, спрямовану не тільки на зниження витрат на виробництво й реалізацію продукції, але також потрібно комплексно підвищувати ефективність як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що забезпечують конкурентоспроможність [4].

Також варто зважати на те, що сучасний розвиток світової економіки характеризується загостренням конкурентної боротьби між країнами,

регіонами, корпораціями та фірмами. У ринкових умовах поняття конкурентоспроможності має важливе значення та вживається по відношенню до багатьох об'єктів, серед яких і високотехнологічні кластери. Саме глобалізаційні тенденції світової економіки зумовили виникнення та прискорений розвиток відносно нової форми об'єднання підприємств та організацій – високотехнологічних кластерів, які являють собою певну комбінацію підприємств та організацій, що інформаційно та технологічно пов'язані між собою. До складу такого кластера входять, як правило, науково-дослідні інститути, освітні заклади, бізнес-асоціації, дистриб'юторські мережі, сервісні фірми, інжинірингові компанії тощо [5].

На даний час лише в Європі існує понад 2 тисячі кластерів, які представляють майже 40 галузей. Тому питання підвищення міжнародної конкурентоспроможності високотехнологічних кластерів є надзвичайно актуальним, оскільки кластери є своєрідними генераторами нових технологій, їх діяльність прискорює процес науково-технологічного розвитку в окремих галузях та викликає сплеск інновацій [5]. Таким чином, саме кластери, в першу чергу, зацікавлені в пошуку надійних та постійних джерел фінансування, які сприятимуть підвищенню міжнародної конкурентоспроможності країни та виводитимуть її на значно вищі позиції у світових рейтингах завдяки високому рівню потенціалу та можливостей.

Для покращення конкурентоспроможності експерти Всесвітнього економічного форуму радять країнам будувати економіку, менш залежну від зовнішніх і внутрішніх шоків, створювати інноваційну екосистему, бути більш гнучкими.

Висновок. Україна останні роки демонструє регресивну динаміку за більшістю показників Індексу глобальної конкурентоспроможності. Це вказує на наявність невирішених внутрішніх та зовнішніх проблем, до яких належить збіг об'єктивних обставин: політична криза органів влади і, як наслідок,

неефективне управління країною, корупція, проблеми в галузі податкового регулювання, наявність військового конфлікту в країні, одночасне проведення декількох реформ в період послабленої економіки тощо. І на сучасному етапі було б доцільно запровадити першочергові механізми підвищення конкурентних переваг країни, а саме: здійснити та довести до логічного завершення виважені та ефективні внутрішні реформи – особливо пенсійну, освітню, медичну, судову та трансформувати вектори зовнішньоекономічної політики. Запорукою високої конкурентоспроможності України на міжнародному рівні є підвищення ефективності та продуктивності багатогалузевої національної економіки, яка повинна спиратися на потужну технологічну, наукову та інвестиційну базу.

Враховуючи усе вищевикладене, варто зазначити, що міжнародна конкурентоспроможність є комплексним поняттям, до якого і країна в цілому, і кожне підприємство зокрема, повинно підходити виважено та системно, об'єктивно оцінюючи власні можливості та переваги.

Міжнародна конкурентоспроможність країни в цілому складається з багатьох вимог та критеріїв, зокрема, базовими серед них виступають ті, що стосуються інституцій, інфраструктури, макроекономічної сфери, освіти та системи охорони здоров'я. Враховуючи розглянуті можливості та потенціал України, за результатами Звіту про глобальну конкурентоспроможність, головними напрямками підвищення її конкурентоспроможності мають стати:

- формування національної інноваційної системи, здатної забезпечити повний цикл створення інновацій;
- формування сучасних ринкових механізмів по створенню інноваційної інфраструктури (інноваційні кластери, венчурні фонди тощо);
- забезпечення умов для залучення інвестицій з метою модернізації виробництв та підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств;

- підготовка кваліфікованих трудових ресурсів, які б відповідали вимогам міжнародного ринку праці;
- створення системи співпраці між приватним сектором і державою, в рамках якої можливо було б поєднання комерційних інтересів представників бізнесу із рішенням інноваційних загальнонаціональних завдань.

Таким чином, стабільне покращення економіки держави вимагає, в першу чергу, сприятливих ринкових умов для бізнесу й активного впровадження інвестиційних та інноваційних факторів в економічне життя. Перехід України до стабільного економічного розвитку, інтеграція до європейського і світового співтовариства потребують запровадження сучасних світових практик співпраці органів влади та представників бізнесу, а також бізнесу і громадянського суспільства, які б надали змогу посилити взаємну відповідальність усіх сторін та створити нові можливості, а також облаштувати умови для подальшого стабільного розвитку національної економіки, громадянського суспільства та безпеки країни у глобальному світі.

Використана література:

1. Васильєва М. О. Нова парадигма ефективності зарубіжної допомоги розвитку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К.: ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. Вип. 93. Ч.1. С. 103-107.
2. Мотузка О. М. Міжнародна технічна допомога: інформаційні ресурси та аналіз. *Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19-20 травня 2011 р. К.: КНУ, 2012. С. 98-99.
3. Пилипенко И. В. Новая геоэкономическая модель развития страны: повышение конкурентоспособности с помощью развития кластеров и промышленных районов. *Безопасность Евразии*. 2013. № 3. С. 580-604.
4. Влияние международной конкурентоспособности на развитие отечественных предприятий. URL: <http://infopedia.su/6x518d.html>
5. Данько Т.В., Луценко А.О. Вплив програм міжнародної технічної допомоги на розвиток міжнародної конкурентоспроможності високотехнологічних кластерів. *Актуальні проблеми управління та фінансово-*

господарської діяльності підприємства. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/21496/1/vestnik_KhPI_2015_54_Danko_Vplyv_prohram.pdf

6. Денисенко Н.П., Воронкова Т.Е., Янковец Т.Н.. Проблемы повышения конкурентоспособности промышленных предприятий Украины. URL: http://knutd.com.ua/publications/pdf/International_editions/Denisenko2015052813.pdf.

7. Шилець О. С. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських компаній на основі інтегрованого управління людськими ресурсам. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_2_3/165-169.pdf.

8. Яковлева С. Міжнародна конкурентоспроможність і політика національної безпеки в умовах глобалізації. URL: <http://social-science.com.ua/article/686>.

9. Global Competitiveness Index World economic Forum (Звіт про Глобальний індекс конкурентоспроможності за 2016 рік. – перекл.) URL: <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2016/>.

10. The Global Competitiveness Index / The Global Competitiveness Report / World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/>.

11. Whiting K. These are the world's 10 most innovative economies. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/10/these-are-the-worlds-10-most-innovative-economies/>

References:

1. Vasilieva M.O. (2010). New paradigm of efficiency of foreign development assistance. *Actual problems of international relations*. K.: IIR KNU. T. Shevchenko. Vup. 93. 1. 103-107.

2. Motuzka O.M. (2012). International technical assistance: information resources and analysis. *Statistics of the XXI century: new challenges, new opportunities: collection. materials International scientific-practical conf.* Kyiv. May 19–20, 2011. Kyiv: KNU. 98-99.

3. Pilipenko I.V. (2013). New geoeconomic model of the country's development: increasing competitiveness through the development of clusters and industrial areas. *Security of Eurasia*. no 3. 580-604.

4. The impact of international competitiveness on the development of domestic enterprises. URL: <http://infopedia.su/6x518d.html>.

5. Danko T.V., Lutsenko A.O. The impact of international technical assistance programs on the development of international competitiveness of high-tech clusters. *Actual problems of management and financial and economic activity of the enterprise*. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/21496/1/vestnik_KhPI_2015_54_Danko_Vplyv_prohram.pdf.

6. Denisenko N.P., Voronkova T.E., Yankovets TN. *Problems of increasing the competitiveness of industrial enterprises of Ukraine*. URL: http://knutd.com.ua/publications/pdf/International_editions/Denisenko2015052813.pdf.

7. Shilets O.S. Improving the international competitiveness of Ukrainian companies on the basis of integrated human resource management. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_2_3/165-169.pdf.

8. Yakovleva S. International competitiveness and national security policy in the context of globalization. URL: <http://social-science.com.ua/article/686>.

9. Global Competitiveness Index World Economic Forum // Internet resource // Link address: <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2016/>.

10. The Global Competitiveness Index / The Global Competitiveness Report / World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/>.

11. Whiting K. These are the world's 10 most innovative economies. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/10/these-are-the-worlds-10-most-innovative-economies/>.

Вега Габдрахимовна Кулявец

кандидат экономических наук,

Департамент международного сотрудничества и регионального развития
Винницкой областной государственной администрации, г. Винница, Украина

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: ПРОЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация. Вопросы глобальной конкурентоспособности сегодня являются первоочередными для каждой страны мира, приоритеты которых направлены на дальнейшее развитие с использованием имеющегося потенциала и поиска новых возможностей роста. Все чаще политические деятели, правительства стран, владельцы крупного бизнеса, потенциальные инвесторы, ученые используют столь важный в современных реалиях инструментарий как разнообразные международные рейтинговые оценки с целью определения своих дальнейших шагов для формирования более совершенной экономической политики, дальнейших стратегий развития с целью обеспечения устойчивого роста страны, достижения более эффективных результатов деятельности и внедрения необходимых реформ в экономике.

В статье определены факторы, влияющие на формирование и развитие конкурентоспособности экономик стран, на их экономические системы, учитывая их стартовые позиции и современный уровень развития. Кроме того, проанализированы факторы, которые играют важную роль при составлении авторитетных мировых рейтингов стран с наиболее привлекательной средой для определенного сегмента рынка.

Определено, что Международная конкурентоспособность страны в целом состоит из многих требований и критериев, в частности, базовыми среди них выступают те, что касаются институтов, инфраструктуры, макроэкономической сферы, образования и системы здравоохранения. Учитывая рассмотренные возможности и потенциал, каждая страна (в пределах своей заинтересованности) по результатам Отчета о глобальной конкурентоспособности определяет основные задачи, главные приоритеты дальнейшего развития и направления повышения своей конкурентоспособности. Кроме того, определены слабые и сильные стороны, а также перспективы дальнейшего развития Украины исходя из рейтинга международной конкурентоспособности. Проанализирована позиция нашего государства в международных рейтингах в динамике и установлено место Украины в мировой системе координат для определения перспектив будущего развития страны на мировом рынке.

Автор обосновал потребность в решении одного из важнейших вопросов: «как повысить конкурентоспособность страны и обеспечить в дальнейшем ее устойчивый экономический рост». Конкурентоспособность страны формируется из способности предприятий, отраслей экономики, сегментов рынка опережать конкурентов и укреплять свои позиции на мировых рынках, и эта способность обусловлена внутренними экономическими, политическими, социальными и другими факторами. Таким образом, международная конкурентоспособность является одним из важнейших показателей, что наглядно демонстрирует не только экономическое состояние страны, но и прогнозирует перспективы ее дальнейшего развития. В этой связи актуальным становится вопрос оценки конкурентоспособности страны с помощью международных рейтингов в частности.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность, индекс, глобализация, привлекательность, риски, инвесторы, экономика региона, потенциал.

Viega G. Kuliavets

PhD in Economics

Department of International Cooperation and Regional Development of Vinnytsia
Regional State Administration, Vinnytsia, Ukraine

INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Abstract. Issues of global competitiveness today are a priority for every country in the world, whose priorities are aimed at further development, using existing capacity and finding new opportunities for growth. Increasingly, politicians, governments, big business owners, potential investors, scientists are using such

important tools in modern realities as various international ratings to determine their next steps to improve economic policy, further development strategies to ensure sustainable growth, achieving more efficient results and implementing the necessary reforms in the economy.

The article identifies the factors that affect the formation and development of competitiveness of economies, their economic systems, taking into account their starting positions and current level of development. In addition, the factors that play an important role in compiling authoritative world rankings of countries with the most attractive environment for a particular market segment are analyzed.

It is determined that the international competitiveness of the country, as a whole, consists of many requirements and criteria, in particular, the basic ones are those related to institutions, infrastructure, macroeconomic sphere, education and health care system. Taking into account the considered opportunities and potential, each country (within its interest) according to the results of the Global Competitiveness Report determines the main tasks, main priorities for further development and directions of increasing its competitiveness. In addition, weaknesses and strengths were identified, as well as prospects for further development of Ukraine, based on the rating of international competitiveness. The position of our country in the international rankings in the dynamics is analyzed and the place of Ukraine in the world coordinate system is determined to determine the prospects for the future development of the country on the world market.

The author substantiates the need to address one of the most important issues: "how to increase national competitiveness and ensure sustainable economic growth in the future." The concept of "national competitiveness" is formed from the ability of companies, industries, market segments to stay ahead of competitors and strengthen their position in world markets, and this ability is due to internal economic, political, social and other factors. Thus, national competitiveness is one of the most important indicators that reveals not only the economic condition of the country, but also determines the prospects for its further development. In this regard, the issue of assessing the national competitiveness of the country with the help of existing international rankings becomes relevant.

Key words: international competitiveness, index, globalization, attractiveness, risks, investors, region's economy, potential.